

نقش اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری یادگیری در پیش‌بینی
فرسودگی تحصیلی دانشجویان

The Role of Emotional, Cognitive and Behavioral Enthusiasm in Predicting
Academic Burnout Students

حسن محمودیان^{۱*}، مسلم عباسی^۲، ذبیح پیرانی^۳ و فاطمه شاه علی کبورانی^۴

پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۰۵/۱۵

دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۹/۰۱

چکیده

هدف: یکی از اهداف مهم در بسیاری از پژوهش‌های تربیتی و روانشناسی بررسی عواملی است که موجب کاهش عملکرد تحصیلی در دانشجویان می‌شود. یکی از عوامل روانشناختی که در عملکرد تحصیلی اثرگذار است، فرسودگی تحصیلی است. هدف از پژوهش حاضر، نقش اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری یادگیری در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی دانشجویان است.

روش: این پژوهش مقطعی - توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۴ به تعداد ۲۴۶۰ نفر تشکیل دادند که ۳۳۱ نفر از این افراد به روش نمونه‌گیری تصادفی و براساس جدول مورگان و کرچسی به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری و مقیاس فرسودگی تحصیلی استفاده شد. داده‌های به‌دست‌آمده با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون به روش ورود مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: بین متغیرهای اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری با فرسودگی تحصیلی ارتباط منفی معناداری وجود داشت ($P < 0/01$). همچنین حدود ۱۱٪ از واریانس مربوط به فرسودگی تحصیلی توسط اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری تبیین شد.

نتیجه‌گیری: اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری با فرسودگی تحصیلی ارتباط معناداری دارد. اشتیاق عاطفی به‌عنوان قوی‌ترین پیش‌بین فرسودگی تحصیلی محسوب می‌شود که با افزایش اشتیاق عاطفی در دانشجویان میزان فرسودگی تحصیلی در آنان کاهش می‌یابد.

کلیدواژه‌ها: اشتیاق شناختی، اشتیاق رفتاری، اشتیاق عاطفی، فرسودگی تحصیلی.

۱. دانشجوی دکتری سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه علامه طباطبائی

۲. استادیار گروه روانشناسی دانشگاه سلمان فارسی کازرون

۳. استادیار گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، اراک، ایران

۴. کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، اراک، ایران

Email: hassan.mahmoodian@gmail.com

* نویسنده مسئول:

۱. مقدمه

شناخت عوامل مؤثر بر یادگیری به منظور ارتقای سطح عملکرد و انگیزش تحصیلی دانشجویان و دانشجویان، یک هدف اساسی در اغلب پژوهش‌های تربیتی بوده است (چو^۱، ۲۰۱۰). دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی می‌توانند تأثیرات گوناگون بر کیفیت عملکرد دانشجویان داشته باشند و رفتار نگرش و احساسات آن‌ها را در مقابل فشارهای شدید روانی ناشی از محیط تحت تأثیر قرار دهند و گاهی نیز منجر به فرسودگی در آن‌ها گردند (میلمان، پاتیس، کروس^۲، ۱۹۹۴). اکثر پژوهش‌های انجام شده در زمینه فرسودگی مربوط به موقعیت‌های شغلی بوده است اما اخیراً برخی پژوهش‌ها به بررسی این مفهوم در ارتباط با دانشجویان پرداخته است (هو و اسپافل^۳، ۲۰۰۹). فرسودگی به موقعیت‌ها و بافت‌های آموزشی گسترش پیدا کرده که از آن با عنوان فرسودگی تحصیلی نام برده می‌شود. فرسودگی حالتی از خستگی ذهنی و هیجانی است که حاصل سندرم استرس مزمن مانند گرانباری نقش، فشار و محدودیت زمانی و فقدان منابع لازم برای انجام دادن تکلیف محول شده است (سالما-آرو، ساوولانن، هولوپاینن^۴، ۲۰۰۸؛ لاکویدس^۵، ۲۰۰۳). فرسودگی تحصیلی، احساس خستگی ناشی از تقاضاها و الزامات تحصیلی و داشتن یک حس بدبینانه و بدون علاقه به تکالیف درسی فرد و احساس عدم شایستگی به عنوان یک دانش‌آموز با کارآمدی پایین به شمار می‌رود (زانگ، گم، چن^۶، ۲۰۰۷) و می‌تواند در دانشجویان احساس خستگی نسبت به انجام تکالیف درسی و مطالعه ایجاد و در نگرش بدبینانه آن‌ها نسبت به تحصیل و مطالب درسی اثرگذار و احساس بی‌کفایتی تحصیلی را در آن‌ها ایجاد کند (دیوید^۷، ۲۰۱۰). در بررسی اهمیت این مسأله یافته نشان داده است که بین ابعاد فرسودگی تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه منفی و بین یادگیری خود نظمه و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (هانگ^۸، ۲۰۰۴). همچنین نشان داده شده است دانشجویانی که فرسودگی تحصیلی دارند معمولاً علائمی مانند بی‌اشتیاقی نسبت به مطالب درسی، ناتوانی در ادامه حضور مستمر در کلاس‌های درس، مشارکت نکردن در فعالیت‌های کلاسی و احساس بی‌معنایی در فعالیت‌های درسی را تجربه می‌کنند (لیندمن و دوک^۹، ۲۰۰۴). با توجه به یافته‌های پژوهشی و اهمیت نقش فرسودگی تحصیلی در ابعاد مختلف زندگی تحصیلی فراگیران، بررسی عوامل مؤثر بر فرسودگی تحصیلی نزد پژوهشگران علوم تربیتی و روانشناسی از اهمیت خاصی برخوردار است.

1. Cho
2. Meilman, Pattis, Kraus-Zeilmann
3. Hu, Schaufeli
4. Salmela-Aro, Savola, Holopainen
5. Lacovides
6. Zhang, Gan, Cham
7. David
8. Yang
9. Lindemann & Duek

از جمله مفاهیمی که در سال‌های اخیر توسط پژوهشگران مختلف به کار برده شده و به‌منظور مبنای اصطلاحات در حوزه تعلیم و تربیت برای افت و شکست تحصیلی، مطرح و مدنظر قرار گرفته است، مفهوم اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری است (فریدریگز، بلومنفرد، پاریس^۱، ۲۰۰۴). در تعریف فین^۲ از اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری، شامل دو مؤلفه؛ رفتاری (مانند پایداری در تکالیف درسی) و عاطفی (مانند ارزش‌دهی به تکالیف درسی و یادگیری) می‌باشد (فین، ۱۹۸۹). لینن برینگ و پنتریچ^۳ (۲۰۰۳) از سه مؤلفه رفتاری (رفتار مثبت، تلاش و مشارکت)، عاطفی (شامل علاقه، تعلق و نگرش مثبت درباره یادگیری) و شناختی (مانند خودتنظیمی، اهداف یادگیری و سرمایه‌گذاری در یادگیری) در مورد اشتیاق یاد کرده‌اند. از سوی آهولا وهاکانن^۴ (۲۰۰۷) فرسودگی را ترکیبی از خستگی جسمانی، خستگی هیجانی و خستگی شناختی می‌دانست. بسیاری از معلمان اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری دانشجویان را با عباراتی نظیر؛ "دانشجویان دارای اشتیاق، به آنچه در حال یادگیری آن هستند علاقه نشان می‌دهند یا فراتر از نیازشان عمل می‌کنند" توضیح می‌دهند و با توصیف عباراتی مانند "اشتیاق و علاقه شدید" و "شور و هیجان" یاد می‌کنند. دانشجویانی که یادگیری فعالانه دارند اما بدون اشتیاق و با بی‌حوصلگی کار انجام می‌دهند، درگیر یادگیری نشده‌اند. انگیزش و یادگیری فعال با یکدیگر هم‌افزایی دارند و کسانی که به‌طور فزاینده‌ای آن‌ها را تلفیق می‌کنند اشتیاق یادگیری را افزایش می‌دهند. به‌عبارتی هنگامی که انگیزش و یادگیری فعال ترکیب می‌شوند اشتیاق فراگیری یادگیران را ارتقا می‌دهند زیرا اشتیاق با همپوشی بیشتر این دو عامل، قوی‌تر عمل می‌کند (ماچل^۵، ۲۰۱۴). دانشجویانی که کمتر به‌دنبال فعالیت‌های کلاسی، پیگیری نقش‌ها و رفتارهای مرتبط با مطالعه هستند و به‌عبارتی اشتیاق رفتاری پایینی نسبت به مسائل درسی دارند دارای سطوح پایین خودتنظیم‌گری و اعتمادبه‌نفس و سطوح بالای اضطراب و استرس و خستگی هستند (هاول و واتسون^۶، ۲۰۰۷). با اشاره به پژوهش صمدی و نتایج وی مبنی اهمیت جهت‌گیری انگیزشی و شناختی-هیجانی در پیش‌بینی موفقیت تحصیلی می‌توان گفت که افراد با اشتیاق تحصیلی بیشتر به کارهای مرتبط با دانشگاه خود، رویه‌های محیط محل تحصیل، روابط پیچیده دانشجو و دانشکده که بیانگر اشتیاق عاطفی است، می‌پردازند (صمدی، ۲۰۱۲). والبورگ^۷ (۲۰۱۴) در پژوهشی مروری به بررسی فرسودگی تحصیلی در دانشجویان سال آخر دبیرستان پرداخت که بیان می‌دارد که فرسودگی تحصیلی با پیامدهای مربوط به سلامت روانی رابطه دارد. در مجموع با توجه به نتایج پژوهشی، مطالعه فرسودگی تحصیلی در دانشجویان موضوع

1. Fredricks, Blumenfeld, Paris
2. Finn
3. Linnienbrink & Pentrich
4. Ahola, Hakanen
5. Michael
6. Howell, Watson
7. Walburg

بسیار مهمی است و تشخیص متغیرهای پیش‌بینی کننده فرسودگی تحصیلی یکی از موضوع‌های اساسی در این زمینه می‌باشد؛ زیرا کلید فهم عملکرد تحصیلی ضعیف دانشجویان می‌تواند فرسودگی شغلی باشد که با شناسایی عواملی که در ایجاد فرسودگی تحصیلی نقش دارد، می‌توان با دستکاری این متغیرها و ارائه و تدوین مدل‌های آموزشی، در جهت کاستن فرسودگی تحصیلی و بهبود آن، گام‌های مؤثری برداشت؛ بنابراین هدف پژوهش حاضر بررسی نقش اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری یادگیری در پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی دانشجویان بود.

۲. روش‌شناسی

روش این پژوهش مقطعی - توصیفی از نوع همبستگی است.

جامعه و نمونه: جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۳ به تعداد ۲۴۶۰ نفر تشکیل دادند که ۳۳۱ نفر از این افراد به روش نمونه‌گیری تصادفی و براساس جدول مورگان و کرچسی به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. **ابزارها:** مقیاس اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری توسط شوفلی و سالانوا در سال ۲۰۰۸ برای اندازه‌گیری اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری ساخته شد. این مقیاس دارای ۱۵ سؤال به‌طور بسته پاسخ یا طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (هرگز تا در تمام اوقات) تهیه گردیده است. در این پرسشنامه گویه‌های ۱ تا ۴ اشتیاق رفتاری را می‌سنجد، گویه‌های ۵ تا ۱۰ اشتیاق عاطفی و گویه‌های ۱۱ تا ۱۵ اشتیاق شناختی را بررسی می‌کند. این مقیاس دارای سه مؤلفه شور و حرارت در کار، وقف شدن در کار و غرق شدن در کار را مورد مطالعه قرار می‌دهد. نمره‌های درگیری تحصیلی در کار اولترش از ثبات نسبی در گذر زمان برخوردار بوده است. در مطالعه طولی انجام شده در استرالیا و نروژ ضریب ثبات در خلال یک فاصله زمانی یک‌ساله بین ۰/۵۰ تا ۰/۶۰ بوده است. در تحقیق پورعباس (۱۳۸۷) نیز روایی آن تأیید شده است. در پژوهش قادری و همکاران (۱۳۹۱) با اجرای پرسشنامه از دبیران مدارس متوسطه شهر اصفهان، پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به‌دست آمد (۲۲). در پژوهش حاضر، پایایی آزمون با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۷ به‌دست آمد.

مقیاس فرسودگی تحصیلی در سال ۱۹۹۷ توسط برسو و همکاران ساخته شد. این پرسشنامه سه حیطه فرسودگی تحصیلی یعنی؛ خستگی تحصیلی، بی‌علاقگی تحصیلی و ناکارآمدی تحصیلی را می‌سنجد. پرسشنامه ۱۵ ماده دارد که در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵) توسط آزمودنی‌ها درجه‌بندی شده است. خستگی تحصیلی ۵ ماده، بی‌علاقگی تحصیلی ۴ ماده و ناکارآمدی تحصیلی ۶ ماده دارد. پایایی پرسشنامه را برسو و همکاران (۱۹۹۷) براساس خرده‌مقیاس‌ها ۰/۷۰ برای خستگی تحصیلی ۰/۸۲ برای بی‌علاقگی تحصیلی و ۰/۷۵ برای ناکارآمدی تحصیلی گزارش کرده‌اند. نعامی (۱۳۸۸) پایایی این پرسشنامه را برای خستگی تحصیلی

۰/۷۹، برای بی‌علاقه‌گی تحصیلی ۰/۸۲ و برای ناکارآمدی تحصیلی ۰/۷۵ محاسبه کرده است. در این پژوهش پایایی آزمون با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۶۳ به دست آمد. پس از کسب مجوز لازم از دانشگاه علوم پزشکی تهران، با رعایت ملاحظات اخلاقی و هماهنگی با اساتید ضمن توضیح اهداف پژوهش با فراهم‌سازی ابزار مورد نیاز و کسب رضایت از دانشجویان برای شرکت در پژوهش، پرسشنامه پژوهش در اختیار دانشجویان قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد طبق دستورالعمل پرسشنامه آن را تکمیل نمایند. آماده کردن دانشجویان از لحاظ روانی و اطمینان به آنان در خصوص محرمانه ماندن اطلاعات از نکات اخلاقی رعایت شده در این پژوهش بود. بعد از انتخاب کردن نمونه آزمون پژوهش در اختیار دانشجویان قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد نظر خود را با دقت بیان کنند. اطلاعات به صورت گروهی در محل تحصیل دانشجویان جمع‌آوری شد.

داده‌های به دست آمده به کمک نرم‌افزار Spss 18 و با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی چندمتغیره به روش ورود مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این مطالعه اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری به عنوان متغیر پیش‌بین و فرسودگی تحصیلی به عنوان متغیر ملاک در معادله رگرسیون تحلیل شدند.

۳. یافته‌ها

از مجموع ۳۳۱ نفر دانشجوی مورد مطالعه، ۹۱ نفر (۲۷/۵ درصد) نمونه انتخاب شده مرد و ۱۵۱ نفر (۴۵/۶ درصد) را زن تشکیل داد. علاوه بر این تحصیلات دانشجویان این پژوهش ۳۱ نفر (۹/۴٪) کاردانی، ۶۰ نفر (۱۸/۱٪) کارشناسی، ۱۹ نفر (۵/۷٪) کارشناسی ارشد و ۶۵ نفر از افراد نمونه دارای مدرک دکترا بودند به طور کلی؛ بیشترین فراوانی برای مقطع کارشناسی و دکتری حرفه‌ای است (۶۰ و ۶۵ نفر) و کمترین فراوانی نیز مربوط به مقطع کارشناسی ارشد می‌باشد (۱۹ نفر). میانگین نمره کلی متغیرهای اشتیاق عاطفی $4/13 \pm 17/96$ ، اشتیاق شناختی $12/73 \pm 4/52$ ، اشتیاق رفتاری $2/30 \pm 11/37$ و فرسودگی تحصیلی $44/31 \pm 8/63$ بود.

جدول ۱: ضرایب همبستگی اشتیاق تحصیلی (مؤلفه‌های آن) با فرسودگی تحصیلی دانشجویان

متغیر	فرسودگی تحصیلی
اشتیاق تحصیلی	۰/۲۶ - **
اشتیاق عاطفی	۰/۳۴ - ***
اشتیاق شناختی	۰/۲۵ - ***
اشتیاق رفتاری	۰/۱۰ -

با توجه به جدول ۱ بین اشتیاق تحصیلی و فرسودگی تحصیلی در سطح $P < 0/01$ همبستگی منفی معناداری وجود دارد ($r = -0/26$). اشتیاق عاطفی بیشترین همبستگی منفی معناداری در سطح $P < 0/01$ با فرسودگی تحصیلی دارد ($r = -0/34$).

برای تعیین تأثیر هر یک از متغیرهای اشتیاق تحصیلی (مؤلفه‌های آن) به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین و نمره فرسودگی تحصیلی به‌عنوان متغیر ملاک، از رگرسیون چندمتغیری به روش ورود استفاده می‌شود.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری به روش ورود برای پیش‌بینی فرسودگی تحصیلی از طریق اشتیاق تحصیلی

مدل	مجموع مجزورات	df	میانگین مجزورات	F	Sig	R2	ARS
رگرسیون	۱۷۰۶/۱۲	۱	۱۷۰۶/۱۲	۱۰/۳۲	۰/۰۰۰	۰/۱۱۵	۰/۱۰۶
۱ باقیمانده	۲۲۸۷۳/۵۶	۳۲۹	۶۹/۵۲				
کل	۲۴۵۷۹/۶۹	۳۳۰					

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که مقدار F مشاهده شده در سطح $0/01$ معنادار است ($F = 10/32$) که این امر بیانگر معنادار بودن رگرسیون می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که ۱۱ درصد از واریانس فرسودگی تحصیلی از طریق متغیرهای اشتیاق تحصیلی تبیین می‌شود ($R^2 = 0/115$).

جدول ۳: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد متغیرهای وارد شده بصورت جداگانه به معادله رگرسیونی

متغیر	ضرایب غیر استاندارد	ضرایب استاندارد	T آماره	سطح معناداری
	B	Beta		
مقدار ثابت	۵۲/۳۸	-	۲۰/۸۹	۰/۰۱
اشتیاق تحصیلی	-۰/۲۵۳	-۰/۲۶۳	۱/۳۱	۰/۰۲
اشتیاق عاطفی	-۰/۷۱۰	-۰/۳۴۰	-۲/۳۲	۰/۰۱
اشتیاق شناختی	-۰/۶۳۹	۰/۳۳۳	-۲/۲۵	۰/۰۱
اشتیاق رفتاری	-۰/۳۴۰	-۰/۳۱۲	۱/۱۰	۰/۰۳

با توجه به مقدار بتا اشتیاق عاطفی ($Beta = -0/340$) به‌عنوان قوی‌ترین متغیر پیش‌بینی کننده فرسودگی تحصیلی دانشجویان می‌باشد که فرسودگی تحصیلی را به‌صورت منفی پیش‌بینی می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

طبق یافته‌های مطالعه حاضر، بین اشتیاق عاطفی، شناختی و رفتاری یادگیری با فرسودگی تحصیلی دانشجویان ارتباط منفی معناداری وجود داشت. این یافته با پژوهش‌های قبلی (هاول و واتسون، ۲۰۰۷؛ صمدی، ۲۰۱۲؛ خروشی و همکاران، ۱۳۹۳) همسو است. این یافته را می‌توان

این‌گونه تبیین کرد افرادی که فرسودگی تحصیلی دارند معمولاً علائمی مانند بی‌علاقگی نسبت به مسائل درسی، عدم تمایل به حضور مستمر در کلاس، عدم مشارکت در فعالیت‌های کلاسی، غیبت‌های مکرر و احساس بی‌معنایی و بی‌کفایتی در فراگیری مطالب درسی را تجربه می‌کنند. به عبارتی این افراد میزان درگیری تحصیلی پایینی تجربه می‌کنند. لیننبرگ و پنیتریچ (۲۰۰۳) در مورد مؤلفه‌های انگیزشی اشتیاق تحصیلی نشان داده است که این مؤلفه‌ها به‌طور مداوم و مثبت با اشتیاق تحصیلی شناختی دانش‌آموزان در محیط کلاس رابطه برقرار می‌کند، همچنین او نشان داده است که دانش‌آموزانی که باور دارند کار مدرسه برای آن‌ها جذاب و مفید است، از لحاظ شناختی بیشتر به فعالیت‌های یادگیری علاقه‌مند می‌شوند.

زمانی که دانش‌آموزان با تقاضاها و درخواست‌های فراتر از منابع روانی خود مواجه می‌شوند، فشار روانی یا استرس تجربه می‌شود. اگر این تقاضاها برای مدت طولانی ادامه داشته باشد دانش‌آموزان دچار حالت خستگی هیجانی می‌شوند، در واقع افزایش در مؤلفه خستگی هیجانی موجب ایجاد راهبرد مقابله‌ای بدبینی شد، سرانجام افزایش در بدبینی موجب خود-ارزیابی منفی به شکل کارآیی پایین تحصیلی آن‌ها می‌شود پایین آمدن اشتیاق شناختی، احتمال دچار شدن به فرسودگی تحصیلی در آنان بیشتر می‌شود. در مطالعه آرچامبالت و همکاران (۲۰۰۹) اشتیاق کلی به مدرسه به‌طور منفی افت تحصیلی را پیش‌بینی کرد، در بین مؤلفه‌های آن نیز تنها مؤلفه‌ی رفتاری، نقش معناداری در معادله پیش‌بینی داشت. دانش‌آموزانی که به‌طور منظم سر کلاس حاضر می‌شوند، بر موضوعات یادگیری تمرکز می‌کنند و بر مقررات مدرسه پایبندند در کل نمرات بالایی می‌گیرند و در آزمون‌های استاندارد، شده پیشرفت تحصیلی عملکرد بهتری دارند. در این پژوهش اشتیاق عاطفی بیشترین ارتباط منفی را با فرسودگی تحصیلی داشت. لذا می‌توان از این نتایج استنباط کرد؛ یادگیرندگان که انگیزه‌ای نسبت به یادگیری ندارند و از درگیر شدن در فعالیت‌های تحصیلی لذت و بهره‌ای نمی‌برند، از موفقیت تحصیلی کمتری برخوردارند (نعامی، ۱۳۸۸). همچنین اشتیاق رفتاری با یادگیری و وظایف دانشگاهی دانش‌آموزان سروکار دارد و رفتارهایی همچون تلاش، سخت‌کوشی، تمرکز، توجه، پرسش و شرکت در بحث کلاسی را شامل می‌شود که این موضوع می‌تواند به دانش‌آموزان یاری نماید از بروز فرسودگی تحصیلی جلوگیری به عمل آورند. اشتیاق تحصیلی می‌تواند با اثرگذاری بر دیگر فرایندهای انگیزشی فراگیران در فرسودگی تحصیلی نقش قابل‌تبیینی داشته باشد. بر این اساس می‌توان گفت؛ اشتیاق موجب برقراری روابط مثبت با همسالان، مقبولیت بین همسالان، سازگاری اجتماعی، خودکارآمدی در حل مسأله و تحصیل می‌شود که این امر پیامدهای مثبت روانی و اجتماعی را در پی دارد و بر پیشرفت تحصیلی اثرگذار خواهد بود. از طرفی اشتیاق پایین همراه با کاهش خودکارآمدی و افت انگیزه تحصیلی به بی‌میلی آن‌ها به یادگیری، اهداف درسی و فرسودگی منجر می‌گردد (حیاتی، ۱۳۹۱، خروشی و همکاران، ۱۳۹۳).

پژوهش حاضر نیز با طبع با محدودیت‌هایی روبرو بوده است که به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌گردد:

۱. طرح مطالعه حاضر و استفاده از روش مقطعی، ثبات و پایداری نتایج را به‌دنبال نخواهد داشت. ۲. جامعه پژوهش محدود بر دوره تحصیلی دانشجویی بوده است که می‌تواند تعمیم‌دهی نتایج پژوهش را به دوره‌های تحصیلی دیگر را با محدودیت روبه‌رو سازد. ۳- جمع‌آوری اطلاعات بر اساس مقیاس خودگزارش‌دهی انجام شده که این گزارش‌ها به‌دلیل دفاع‌های ناخودآگاه، تعصب در پاسخ‌دهی و شیوه‌های معرفی شخصی مستعد تحریف هستند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود راهبردهای شناختی و فراشناختی اشتیاق شناختی می‌باید در آموزش دروس مورد توجه قرار گیرد، برگزاری کلاس‌های در جهت ارتقاء دانش مدرسان در جهت بهبود بخشیدن به مهارت‌های شناختی و فراشناختی دانش‌آموزان و در نهایت ساختار محیط‌های آموزشی طوری طراحی گردد که منجر به افزایش اشتیاق شناختی، عاطفی و رفتاری شود.

اشتیاق عاطفی با علاقه‌مندی درونی به مطالب و تکالیف درسی، ارزش‌دهی و اهمیت به آن‌ها، اشتیاق شناختی با به همراه داشتن به‌کارگیری راهبردهای شناختی و فراشناختی یادگیری و مطالعه و در نهایت اشتیاق رفتاری با رفتار مثبت، تلاش، مقاومت، مشارکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه می‌توانند از بروز فرسودگی تحصیلی در دانش‌آموزان پیشگیری نمایند.

تشکر و قدردانی: از همکاری دانشگاه علوم پزشکی تهران و همه دانشجویانی که در این پژوهش شرکت داشتند تشکر می‌نمایم.

منابع

- حیاتی، داود؛ عگبھی، عبدالحسین؛ حسینی آهنگری، سید عابدین و عزیزی ابرقویی، محسن. (۱۳۹۱). «بررسی رابطه‌ی ابعاد کیفیت تجارب یادگیری و احساس خودکارآمدی با فرسودگی تحصیلی دانش آموزان دانشگاه علامه طباطبایی تهران». *توسعه آموزش جندی شاپور*، ۳(۴)، ۳۱-۱۸.
- خروشی، پوران؛ نیلی، محمدرضا؛ عابدی، احمد. (۱۳۹۳). «رابطه اشتیاق عاطفی و شناختی یادگیری با خودکارآمدی دانش آموزان؛ دانشگاه فرهنگیان اصفهان». *راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*، ۷(۲)، ۲۳۴-۲۲۹.
- نعامی، عبدالزهرا. (۱۳۸۸). «رابطه بین کیفیت تجارب یادگیری با فرسودگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شهید چمران اهواز». *مطالعات روان‌شناختی*، ۵(۳)، ۱۳۴-۱۱۷.
- Ahola, K. and Hakanen, J. (2007). "Job Strain, Burnout, and Depressive Symptoms: A Prospective study Among Dentists". *Journal of Affective Disorders*, 104(24), 103-110.
- Cho, S. (2010). "The Role of IQ in the use of Cognitive Strategies to Learn Information from a map". *Learning and Individual Differences*, 20(6), 694-698.
- David, A. P. (2010). "Examining the relationship of personality and burnout in college students: The Role of Academic Motivation". *Educational Measurement and Evaluation Review*, 1, 90-104.
- Finn, J. D. (1989). "Withdrawing from School". *Review of Educational Research*, 59(2), 117-142.
- Fredricks, J. A.; Blumenfeld, P. C. and Paris, A. H. (2004). "School Engagement: Potential of the Concept, state of the Evidence". *Review of Educational research*, 74(1), 59-109.
- Hu, Q. and Schaufeli, W. B. (2009). "The Factorial Validity of the Maslach Burnout Inventory–student survey in China". *Psychological reports*, 105(2), 394-408.
- Lacovides, A.; Fountoulakis, K. N.; Kaprinis, S. and Kaprinis, G. (2003). "The Relations between job Stress, burnout and Clinical Depression". *Journal of Applied Disorders*, 75(20), 209-221.
- Lindemann, R.; Duek J. L. and Wilkerson, L. (2001). "A comparison of Changes in Dental Students and Medical Students Approaches Learning During Professional Training". *European Journal Dent Education*, 5(4), 162-167.
- Linnenbrink, E. A. and Pintrich, P. R. (2003). "The Role of Self-Efficacy Beliefs in Student Engagement and Learning in the Classroom". *Read Writ Q Overcoming Learn Difficult*, 19(2), 119-137.
- Meilman, P. W.; Pattis, J. A. and Kraus-Zeilmann, D. (1994). "Suicide Attempts and threats on one College Campus: Policy and practice". *Journal of American College Health*, 42(4), 147-154.
- Michael Klipfel, K. (2014). "Authentic Engagement: Assessing the Effects of Authenticity on Student Engagement and Information Literacy in Academic Library Instruction". *Reference Services Review*, 42(2), 229-245.
- Salmela-Aro, K.; Savola Inen, H. and Holopainen. L. (2008). "Neprssive Symptoms and School Burnout during Adolescence", *Journal of royth and adolescence*, 6, 34-45.

- Samadi, M. (2012). "Relationship between Motivational Orientation and Learning Strategies in Predicting Academic Success". *Bimonthly Educational Strategy Medical Science*, 5(2), 105-11.
- Walburg, V. (2014). "Burnout Among High School Students: A literature Review". *Children and Youth Services Review*, 42, 28-33
- Yang, H. J. (2004). "Factors Affecting Student Burnout and Academic Achievement in Multiple Enrollment Programs in Taiwan's technical-vocational Colleges". *International Journal of Educational Development*, 24(3), 283-301.
- Zhang, Y.; Gan, Y. and Cham, H. (2007). "Perfectionism, Academic Burnout and Engagement among Chinese College Students: A Structural Equation Modeling Analysis". *Personality and Individual Differences*, 43(6), 1529-1540.